

Asia: VN/1455/2025

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle Suomen ja Yhdysvaltojen välisen perhe- ja puolisosopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Oikeuskanslerin lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle virallistentyöntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen kanssa tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi javoimaansaattamiseksi ja laiksi ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Ulkoministeriö on pyytänyt oikeuskanslerilta lausuntoa otsikossa mainitusta luonnoksesta hallituksen esitykseksi. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välisen sopimuksen virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Lisäksi esityksessä ehdotetaan tästä johtuvia muutoksia ulkomaalaislakiin.

Virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta annetun lakiehdotuksen 2 §:n mukaan Puolustusvoimilla olisi oikeus käsitellä sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun virallisen pyynnön käsittelyn kannalta tarpeellisia henkilötietoja. Esitysluonnoksen perustelujen mukaan henkilötietojen käsittely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan. Perustelujen mukaan tietoja olisivat esimerkiksi huollettavan nimi, Amerikan yhdysvaltojen hallituksen Nato-henkilöstön jäsenen asema (huollettavan puoliso) sekä huollettavan tulevan työpaikan tiedot.

Hallituksen esityksessä tulee tältä osin eduskunnan perustuslakivaliokunnan käytännön mukaisesti esittää perustelut sille, miksi tässä yhteydessä henkilötietojen käsittelystä on tarpeen erikseen säätää. Lisäksi esityksessä tulee arvioida, onko kyseessä mahdollisesti myös arkaluonteisten

henkilötietojen tai tietosuoja-asetuksen 9 artiklan mukaisten tietojen käsittely. Mikäli esitys koskee tällaisten tietojen käsittelyä, käsittely olisi rajattava näiden tietojen osalta täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään ja sääntelyn on oltava EU:n tietosuojalainsäädännön mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa. (PeVL21/2025 vp, k. 6; PeVL 5/2025 vp, k. 6; PeVL 65/2018 vp, s. 45; PeVL 15/2018 vp, s. 40; PeVL14/2018 vp, s. 5–6.) Viranomaisen tietojensaantioikeus on voinut liittyä jonkin tarkoituksen kannalta "tarpeellisiin tietoihin", jos tarkoitetut tietosisällöt on pyritty luettelemaan laissa tyhjentävästi. Jos taas tietosisältöjä ei ole samalla tavoin luetteloitu, sääntelyyn on pitänyt sisällyttää vaatimus "tietojen välttämättömyydestä" jonkin tarkoituksen kannalta (PeVL 5/2025vp, k. 10; PeVL 17/2016 vp, s. 5–6). Vakiintuneen käytännön mukaan perusteluissa tulee myös arvioida kansallista liikkumavaraa ja sen käyttöä (PeVL 14/2018 vp, s. 7–8).

Hallituksen esityksen toimeenpano ja seuranta -luvussa todetaan, että sopimuksen täytäntöönpanon seurannassa on arvioitava myös henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain (332/2019) muuttamista. Lausuntopalaute -luvussa todetaan, että puolustusministeriö on sopimuksesta antamassaan lausunnossa todennut, että henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa on rajoituksia, jotka vaikuttavat Puolustusvoimien mahdollisuuksiin toimeenpanna sopimusta, mikäli Puolustusvoimat joutuu käsittelemään henkilötietoja sopimuksen nojalla. Lakiehdotuksen 2 §:n perustelujen mukaan sopimuksen perusteella tapahtuvaan henkilötietojen käsittelyyn ei sovellettaisi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annettua lakia.

Mikäli sopimuksen täytäntöönpano edellyttää kyseisen lain muuttamista, tämä asia olisi asianmukaista selvittää sopimuksen hyväksymis- ja voimaansaattamisvaiheessa eikä vasta seurantavaiheessa. Lisäksi esityksessä olisi aiheellista käsitellä kattavammin henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain ja ehdotettavan lain 2 §:n välinen suhde ja ensisijaisuus tietojen käsittelyssä.

Nyholm Elina
Oikeuskanslerinvirasto - Oikeuskansleri